

سینمای دفاع مقدس در تولید و اکران باید حمایت شود

با گذشت بیش از 60 سال از پایان جنگ جهانی دوم، هنوز هالیوود در این باره فیلم می‌سازد و جالب اینکه این فیلم‌ها گاهی اوقات چه به لحاظ مضمونی و چه از نظر ساختاری وارد عرصه‌هایی تازه می‌شوند.

سینماگران در گفت‌وگو با همشهری تأکید کردند؛
سینمای دفاع مقدس در تولید و اکران باید حمایت شود

با گذشت بیش از 60 سال از پایان جنگ جهانی دوم، هنوز هالیوود در این باره فیلم می‌سازد و جالب اینکه این فیلم‌ها گاهی اوقات چه به لحاظ مضمونی و چه از نظر ساختاری وارد عرصه‌هایی تازه می‌شوند.

در ایران با گذشت 23 سال از پایان جنگ تحمیلی، شرایط به گونه‌ای پیش رفته که گفته می‌شود سینمای دفاع مقدس دیگر رمقی ندارد؛ سینمایی که به واسطه هزینه بالا، تولیدش بیش از هر ژانر دیگری به دولت وابسته است و بدون حمایت، طبیعی است که نتواند راه به جایی ببرد.

در هفته دفاع مقدس، بحث سینمای جنگ در حالی به رسانه‌ها راه یافته که به نظر می‌رسد بیش از تعارفات و حرف‌های معمول، نیازمند آسیب‌شناسی در این عرصه هستیم.

غیبت سرداران سینمای جنگ

یکی از مسائل مشهود در سینمای دفاع مقدس، قهر سینماگران شاخص این حوزه با فیلمسازی جنگ است. کارگردانی که هویت و شناسنامه‌شان با سینمای جنگ گره خورده و بهترین فیلم‌های کارنامه‌شان را در این حوزه ساخته‌اند سال‌هاست ترجیح می‌دهند در ژانرهای دیگر فیلم بسازند.

جمال شورجه از کارگردانان با سابقه و شاخص سینمای دفاع مقدس در خصوص دلایل این اتفاق می‌گوید: «« به نظر می‌رسد بخشی از آن به سلیق شخصی افراد و بخشی دیگر به دشواری‌های ساخت فیلم‌های دفاع مقدس برمی‌گردد. هزینه‌های بالایی که این فیلم‌ها دارند و امکانات و لجستیک سنگین لازم برای تولید آثار جنگی، دشواری‌های تولید فیلم دفاع مقدس را مضاعف می‌کنند. تجهیزات مورد نیاز فیلم جنگی در ارگان‌های نظامی مستقر هستند و فیلمسازان برای در اختیار گرفتن امکانات باید بوروکراسی پیچیده‌ای را طی کنند. نکته دیگر عدم حمایت لازم در مرحله تولید و اکران است. مجموعه این دلایل باعث می‌شود فیلمسازان کمتر به سراغ این ژانر بروند.»

جواد نوروزبگی تهیه‌کننده فیلم «« سیزده 59» نیز در این رابطه می‌گوید: «« بعید می‌دانم سینماگران شاخص دفاع مقدس کنار کشیده باشند؛ همان‌طور که می‌دانیم حاتمی‌کیا مدت‌هاست می‌خواهد فیلمی درباره شهید چمران بسازد. شاید برخی از افراد نگاهشان به این مقوله تغییر کرده و می‌خواهند به شکل دیگری این عرصه را دنبال کنند. این فیلمسازان اگر سوژه مناسبی به دست بیاورند و مورد حمایت مطلوب قرارگیرند حتماً باز هم فیلم جنگی خواهند ساخت.»

افول سینمای دفاع مقدس

در دهه 60 می‌شد از آثاری چون «« پرواز در شب»، «« دیده‌بان»، «« مهاجر» و «« هور در آتش» به عنوان آثار شاخص سینمای دفاع مقدس نام برد. در دهه 70 نیز فیلم‌های برجسته‌ای مانند «« سفر به چذابه»، «« نجات یافتگان»، «« از کرخه تا راین»، «« برج مینو»، «« لیلی با من است»، «« کیمیا»، «« سرزمین خورشید»، «« هیوا» و «« آژانس شیشه‌ای» پرچم سینمای دفاع مقدس را افراشته نگاه داشتند. در دهه 80 اما جز نمونه‌هایی انگشت شمار چون «« مزرعه پدری» و «« دوئل» که آنها هم در نیمه اول این دهه ساخته شدند به ندرت می‌توان به اثر شاخصی در این عرصه اشاره کرد. شاید به همین دلیل است که حاتمی‌کیا می‌گوید: سینمای دفاع مقدس در بدترین وضعیت ممکن قرار دارد. و پرویز پرستویی هشدار می‌دهد که بوی «« الرحمن» سینمای جنگ به مشام می‌رسد. البته در خصوص افول سینمای دفاع مقدس در سال‌های اخیر، اتفاق نظر میان مدیران و سینماگران این حوزه وجود ندارد. محمدرضا شرف‌الدین مدیرعامل انجمن سینمای انقلاب و دفاع مقدس می‌گوید: «« وضعیت فیلم‌های دفاع مقدس چیزی جدا از وضعیت کلی سینمای ایران نیست. البته شرایط حاکم بر سینمای جنگ نسبت به گذشته بهتر شده و به لحاظ محتوایی شاهد رشد در این

عرصه بوده‌ایم؛ به خصوص اینکه ضرورت حمایت بیشتر از سینمای جنگ میان متولیان و نهادهای حامی این سینما بیشتر درک شده و احساس می‌شود در آینده می‌توانیم شاهد گشوده شدن فصل تازه‌ای در این حوزه باشیم.»

برخلاف شرف‌الدین، نوروزبیکگی چندان خوشبینانه به ماجرا نگاه نمی‌کند. او می‌گوید: «#171؛ همه این را می‌دانند که سینمای دفاع مقدس در سال‌های اخیر روند روبه‌رشدی نداشته و این مورد اعتراض همه ماست. دلیل این افول را هم باید در سیاست‌های مسئولان فرهنگی مشاهده کرد. وقتی مدیریت فرهنگی حمایت لازم را از سینمای دفاع مقدس به عمل نمی‌آورد که شاید یکی از دلایلش هزینه سنگین تولید فیلم جنگی باشد، طبیعی است که در این عرصه دچار افول شویم؛ آن هم در حالی که دفاع مقدس همچنان حرف‌های ناگفته‌ای برای گفتن دارد که می‌تواند برای نسل امروز جذاب باشد.»

جمال شورجه هم افول سینمای دفاع مقدس را حاصل دوران اصلاحات می‌داند. کارگردان #171؛ حماسه مجنون» می‌گوید: «#171؛ در دوران اصلاحات سینمای دفاع مقدس را عملاً تعطیل کرده بودند. مدیران وقت ارشاد اعلام کردند دیگر جنگ تمام شده و نیازی به ساخت فیلم‌های جنگی نیست اما در سال‌های اخیر شاهدیم که چه در حوزه مدیریت و چه در مجلس شورای اسلامی نسبت به این سینما به شکلی دلسوزانه عمل شده است. ما نیازمند قانون مدونی هستیم که در سازمان سینمایی یا شورای عالی سینما تصویب شود و به اجرا درآید تا با تغییر مدیران، سیاست‌ها هم دچار تغییر نشوند. مثلاً سالانه 10 فیلم جنگی تولید کنیم و هرمدیری با هر سلیقه‌ای موظف به تولید این آثار باشد. در این صورت می‌توان به پیشرفت سینمای دفاع مقدس امید بست.»

ورود نسل تازه

بهترین فیلم‌های دفاع مقدس را سینماگرانی ساخته‌اند که خود تجربه حضور در جبهه‌ها را داشته‌اند، اما با گذشت بیش از 2 دهه از پایان جنگ، تا چه زمانی می‌توان دلخوش به فعالیت این سینماگران ماند؟ آیا ساخت فیلم جنگی باید تنها در انحصار آدم‌های جنگ باقی بماند؟ آیا نسلی که در سال‌های دفاع مقدس دوران کودکی‌اش را پشت سر می‌گذاشته یا حتی به دنیا نیامده بوده اهلیت ورود به این عرصه را ندارد؟ در سال‌های اخیر از نسل تازه فیلمسازان، مازیار میری با #171؛ پاداش سکوت» و سامان سالور با #171؛ سیزده 59» به میدان سینمای جنگ آمده و کوشیده‌اند در این ژانر، حرفی از جنس زمان بزنند. نوروز بیکگی که در مقام تهیه‌کننده کنار سالور در #171؛ سیزده 59» حضور داشته در این رابطه می‌گوید: «#171؛ نسل جوان با تحقیق و مطالعه موضوعات مرتبط با دفاع مقدس و همچنین بهره‌گیری از افرادی که در این حوزه‌ها حضور داشته‌اند، می‌توانند در این راه موفق شوند.»

شورجه هم می‌گوید: «#171؛ برای ساخت فیلم جنگی الزامی نیست که فیلمساز حتما خودش سابقه حضور در جبهه را داشته باشد. در آمریکا فیلم‌های موفق‌تری در رابطه با جنگ جهانی دوم ساخته شده که سازندگانشان در زمان جنگ حتی به دنیا هم نیامده بودند ولی با تحقیق و پژوهش موفق شده‌اند آثار ملموسی را خلق کنند. سینماگران جوان ما نیز می‌توانند با پژوهش و مشاهده آثار مستند به ابعاد مختلف دفاع مقدس واقف شوند.»

رها کردن در اکران

یکی از مشکلات عمده سینمای دفاع مقدس عدم حمایت مسئولان در مرحله اکران است. شورجه به عدم تمایل سینماداران و متولیان اکران برای نمایش فیلم جنگی اشاره می‌کند و می‌گوید: «#171؛ رغبتی از سوی سرگروه‌های سالن‌های سینما برای اکران فیلم دفاع مقدس وجود ندارد. به اعتقاد این فیلمساز، در چنین شرایطی همه نهادهای ذیربط باید بسیج شوند و به حمایت در مرحله اکران فیلم دفاع مقدس بپردازند. شرف‌الدین هم عرصه فعلی اکران را برای فیلم دفاع مقدس تنگ می‌داند. او می‌گوید: «#171؛ در شرایط فعلی ساختار و مناسبات اکران سینماها دچار ایراد است. نتیجه این وضعیت شرایط نابسامان اکران است که در آن عرصه برای نمایش فیلم‌هایی که نازل و بی‌ارزش هستند بهتر فراهم است تا آثاری که حرفی برای گفتن دارند. در چنین وضعیتی طبیعی است که سینمای دفاع مقدس در حاشیه بماند.»